

Albania
Investment
Council

Improving Transparency and Investment Climate

GJETJET E VROJTIMIT MBI DISA ASPEKTE TË KLIMËS SË INVESTIMEVE (2019)

Sekretariati i Këshillit të Investimeve

Dhjetor 2019

- I. Objekti dhe Metodologjia**
- II. Kontrolli Tatimor, Informimi dhe Komunikimi me Administratën Tatimore Qendrore**
- III. Rimbursimi i TVSH-së**
- IV. Informaliteti**
- V. Gjetje & Sugjerime**

Objekti i Vrojtimit:

- **Stimulimi i debatit gjithëpërfshirës dhe me fakte mbi shqetësimet kryesore të biznesit me fokus:**
 - Inspektimi Tatimor dhe Marrëdhëniet me Administratën Tatimore
 - Informaliteti
 - Rimbursimi i TVSH-së
 - **Ecuria ndër vite**

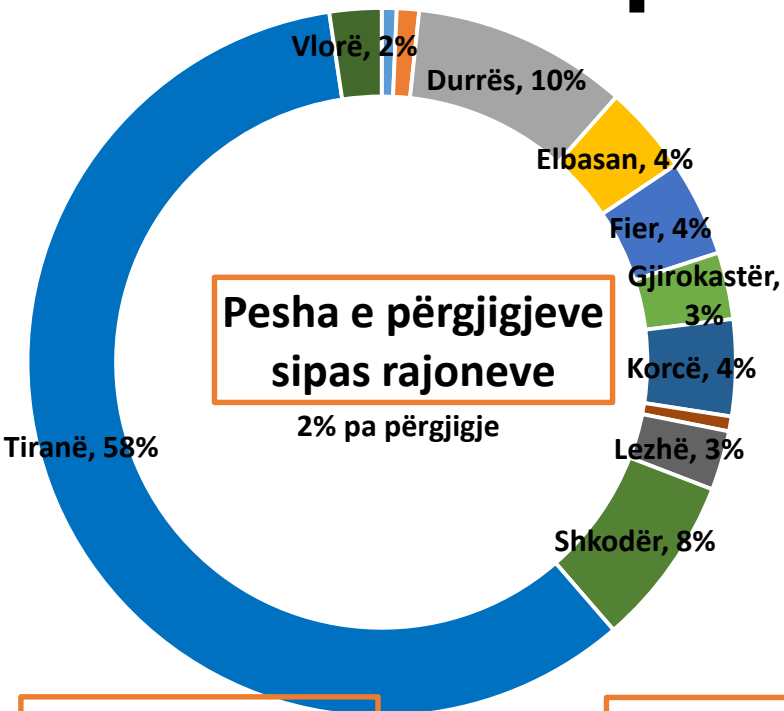
Metoda e përdorur:

- Pyetësor i strukturuar
- Pyetësorë të plotësuar online në mënyrë rastësore dhe anonime nga 300 biznese
- Publikuar në shqip dhe anglisht në faqen e internetit të KI/LinkedIn/FB/Twitter
- Dërguar me e-mail në rreth 8000 adresa biznesi
- Kontaktuar me telefon rreth 3000 biznese
- Bashkëpunim me Universitetin Epoka për asistencë në përpunim statistikor dhe çertifikim të rezultateve
- Anketa përfshin të dhëna të raportuara gjatë periudhës Korrik – Shtator 2019

Profili i Kampionit – 300 biznese

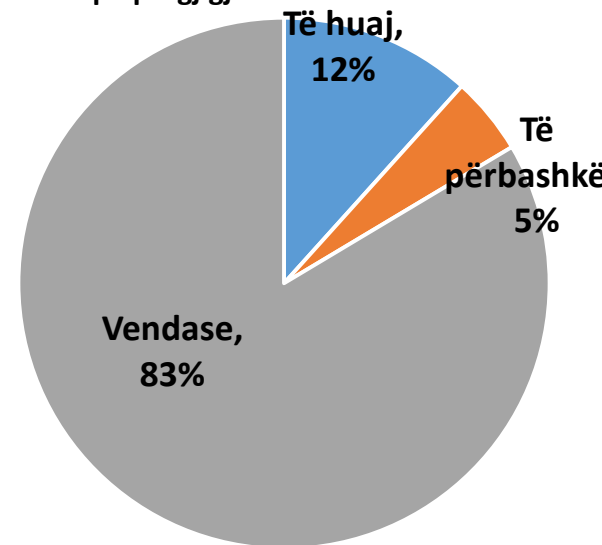
Pesha e përgjigjeve sipas rajoneve

2% pa përgjigje

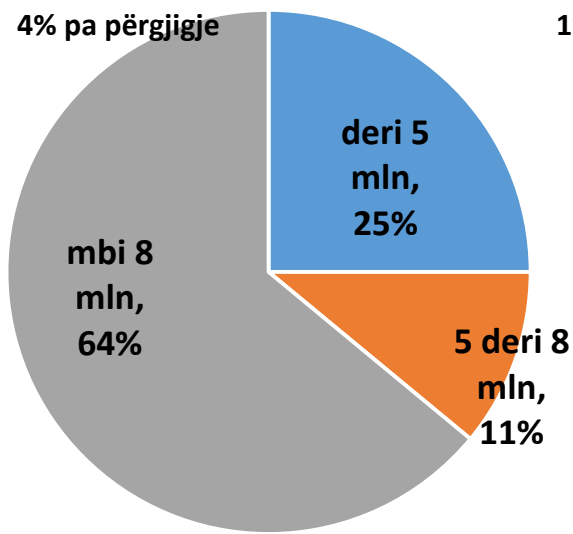
sipas pronësisë

9% pa përgjigje

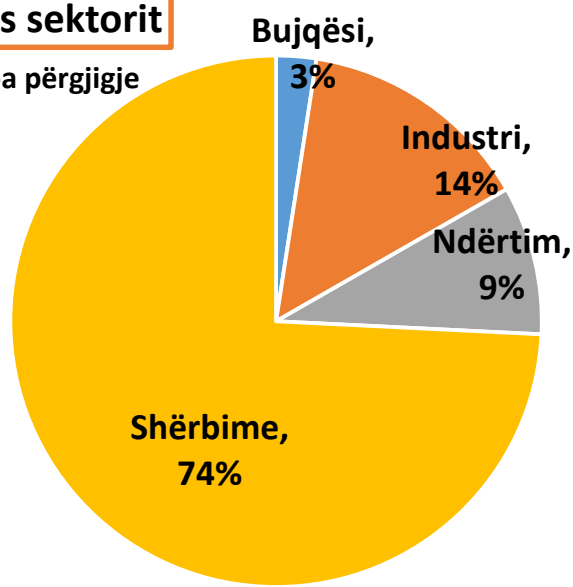
sipas xhiros vjetore

4% pa përgjigje

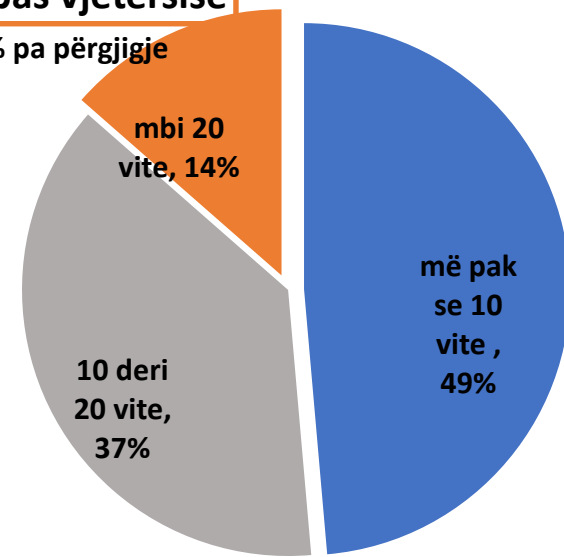
sipas sektorit

1% pa përgjigje

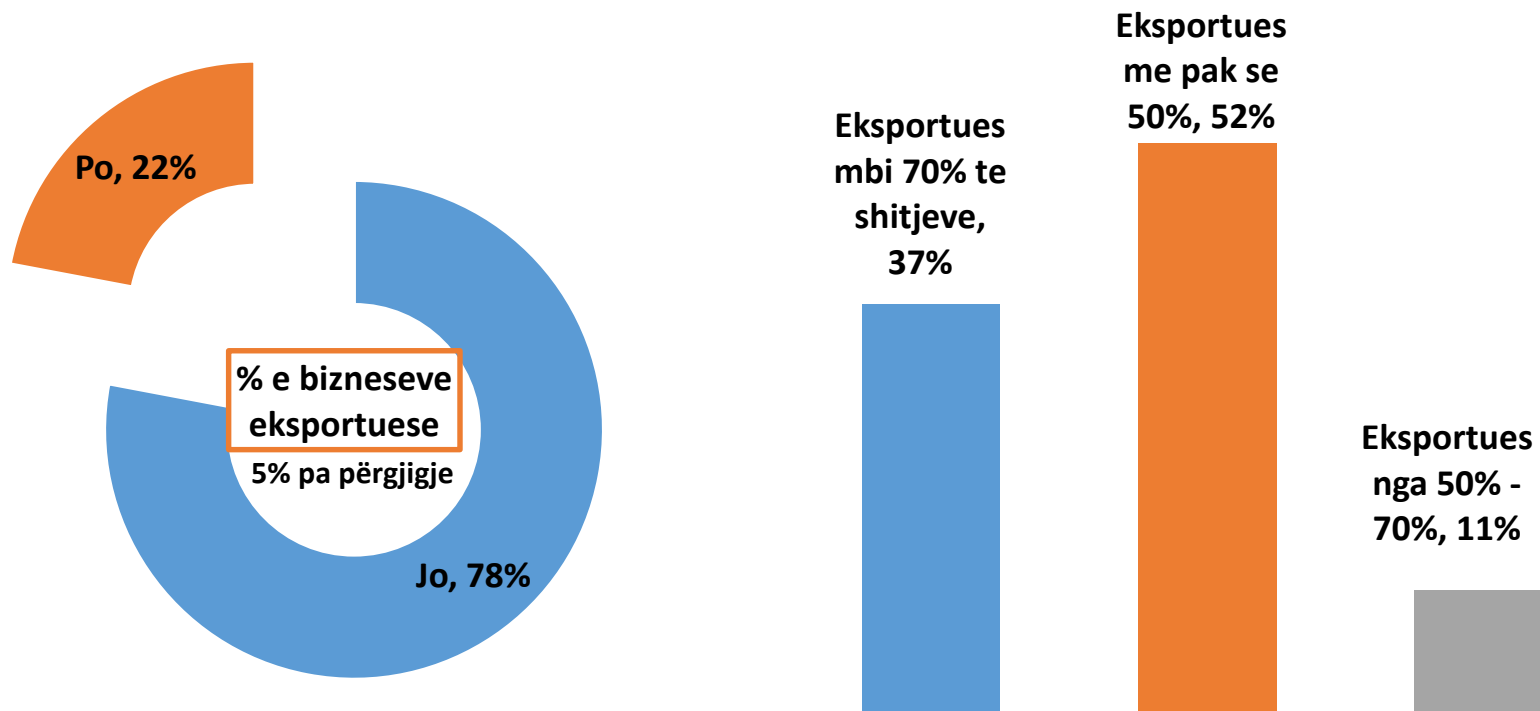

sipas vjetërsisë

4% pa përgjigje

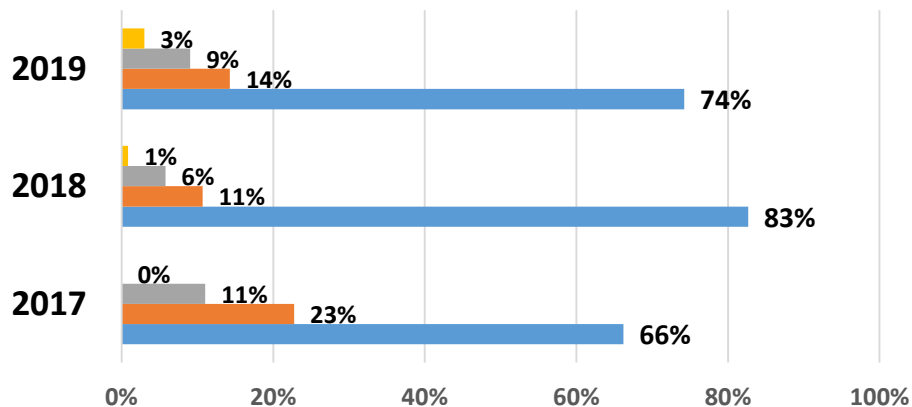
Kampioni – Përfaqësimi i eksportuesve

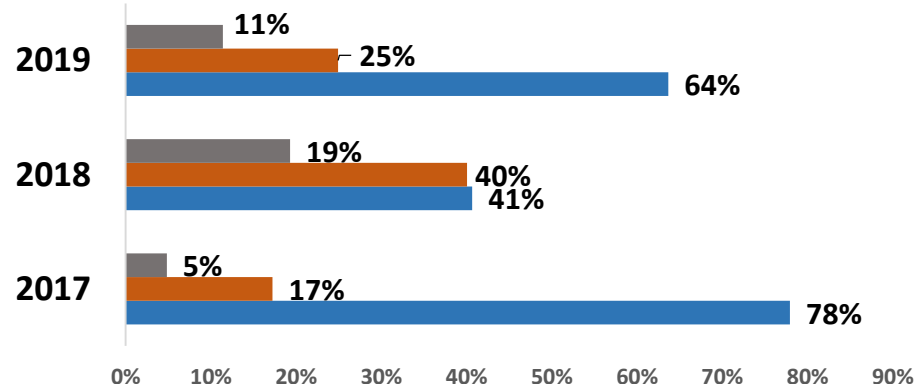
22% e të anketuarve janë eksportues, nga të gjitha kategoritë.

Anketa të KI, kampioni në vite

Kampioni sipas sektoreve

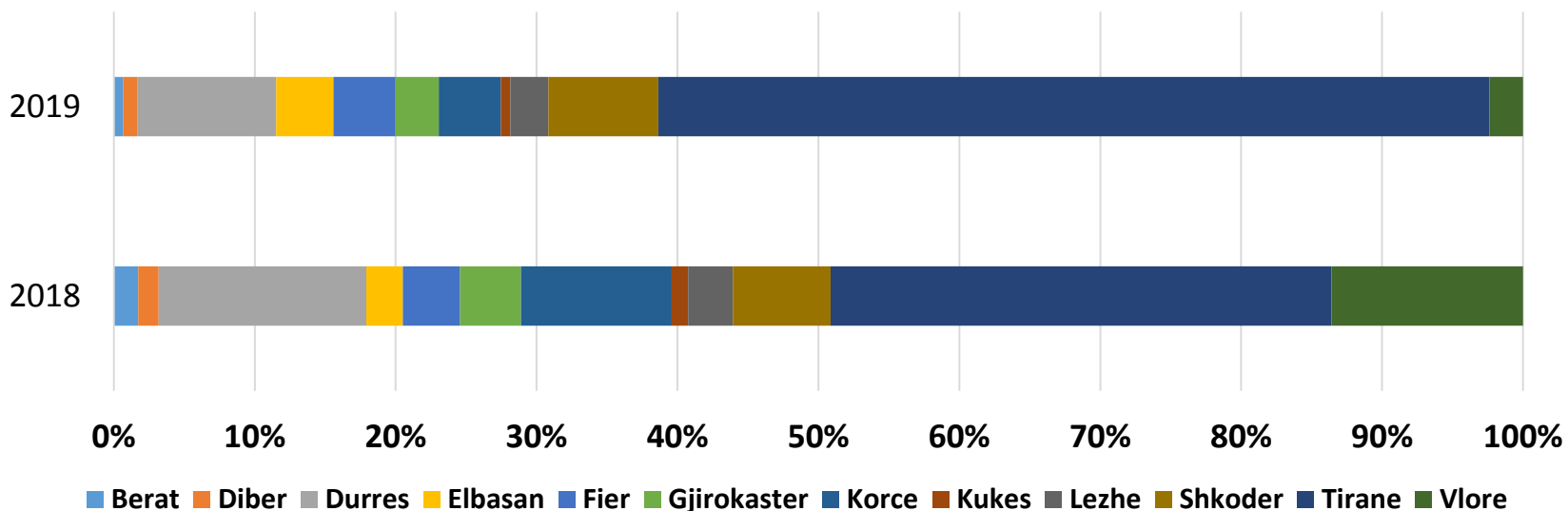

Kampioni sipas madhësisë së biznesit

■ Bujqesia ■ Ndertimi ■ Industria ■ Sherbimet

■ nga 5 deri 8 mln ■ Deri 5 mln ■ mbi 8 mln

■ Berat ■ Diber ■ Durres ■ Elbasan ■ Fier ■ Gjirokaster ■ Korce ■ Kukës ■ Lezhe ■ Shkoder ■ Tirane ■ Vlore

Albania
Investment
Council

Improving Transparency and Investment Climate

II. Kontrolli Tatimor, Informimi dhe Komunikimi me Administratën Tatimore Qendrore

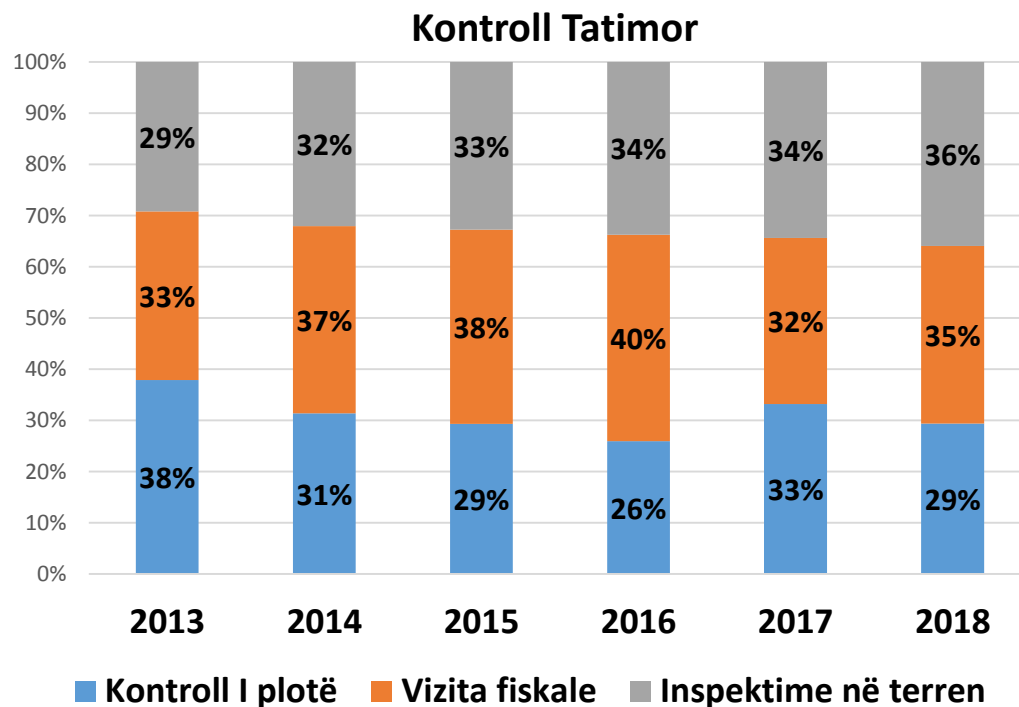
Kontrollet Tatimore (2013-2018)

- Llojet & Frekuenca

Ju lutem identifikoni nëse kini pasur kontrolle tatimore, sa të tilla dhe sa kohë kanë marrë?

Në masë më të madhe **tipologjia** e kontrolleve tatimore janë **inspektime në terren dhe vizita fiskale**.

Trendi i kontrolleve të plota tatimore **ka ardhur në rënie**; në vitin 2013 ato përbënin 38% të të gjithë kontrolleve dhe në 2018 ato kanë zbritur në masën 29%.

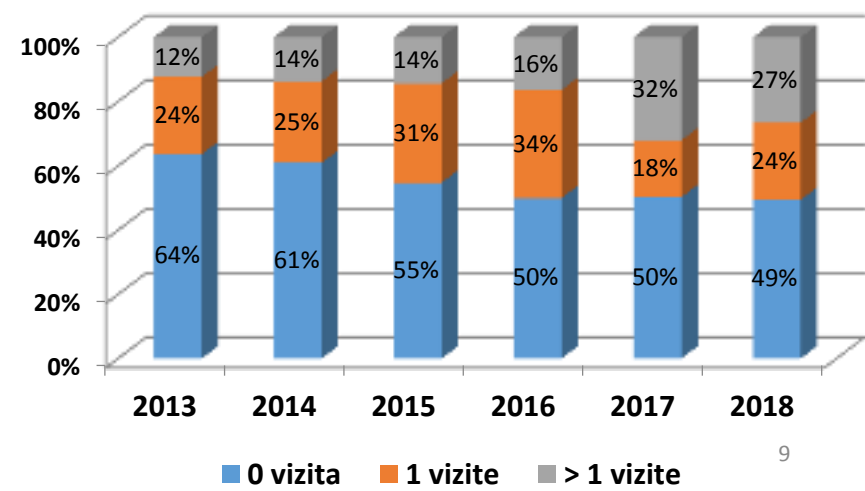
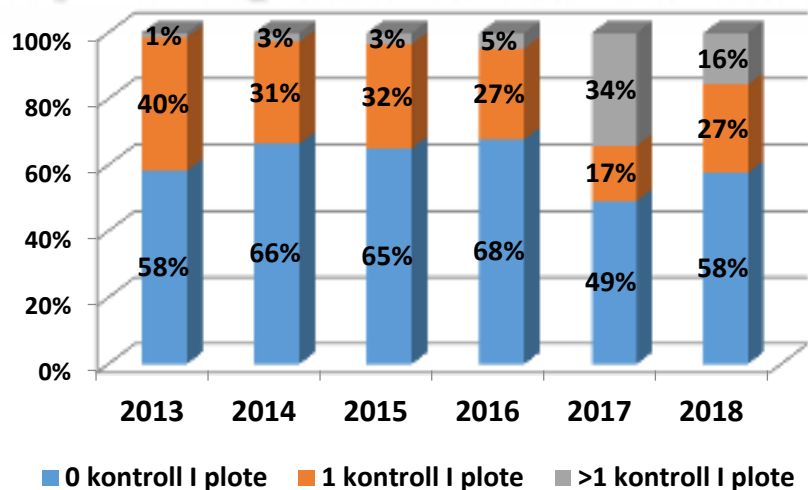
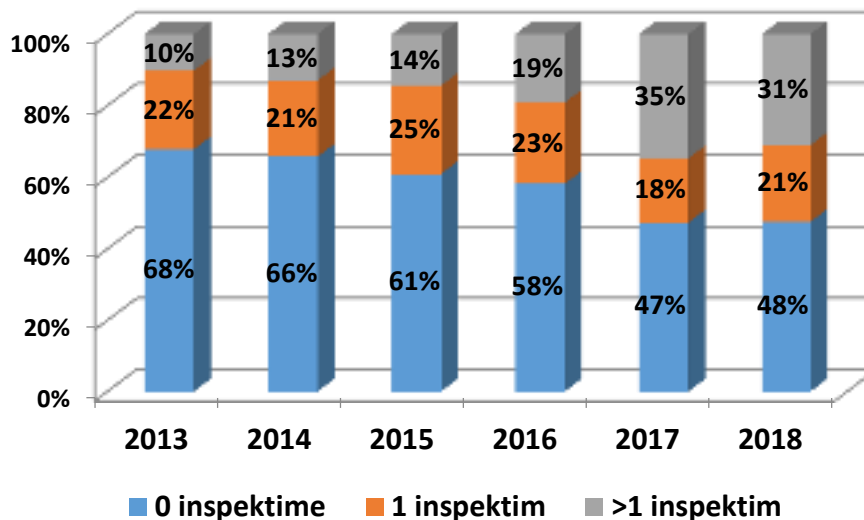
Kontrollet tatimore (2013-2018)

- Llojet & Frekuenca

Krahasuar me vitin 2017, është përgjysmuar numri i bizneseve që i janë nënshtruar më shumë se një kontrolli të plotë tatimor në vit, nga 34% në 16%

Ndërkohë krahasuar me një vit më parë në 2018, është ruajtur frekuenca e inspektimeve dhe vizitave fiskale

Më shumë se gjysma e të anketuarve deklarojnë se nuk janë kontrolluar asnjëherë nga administrata tatimore

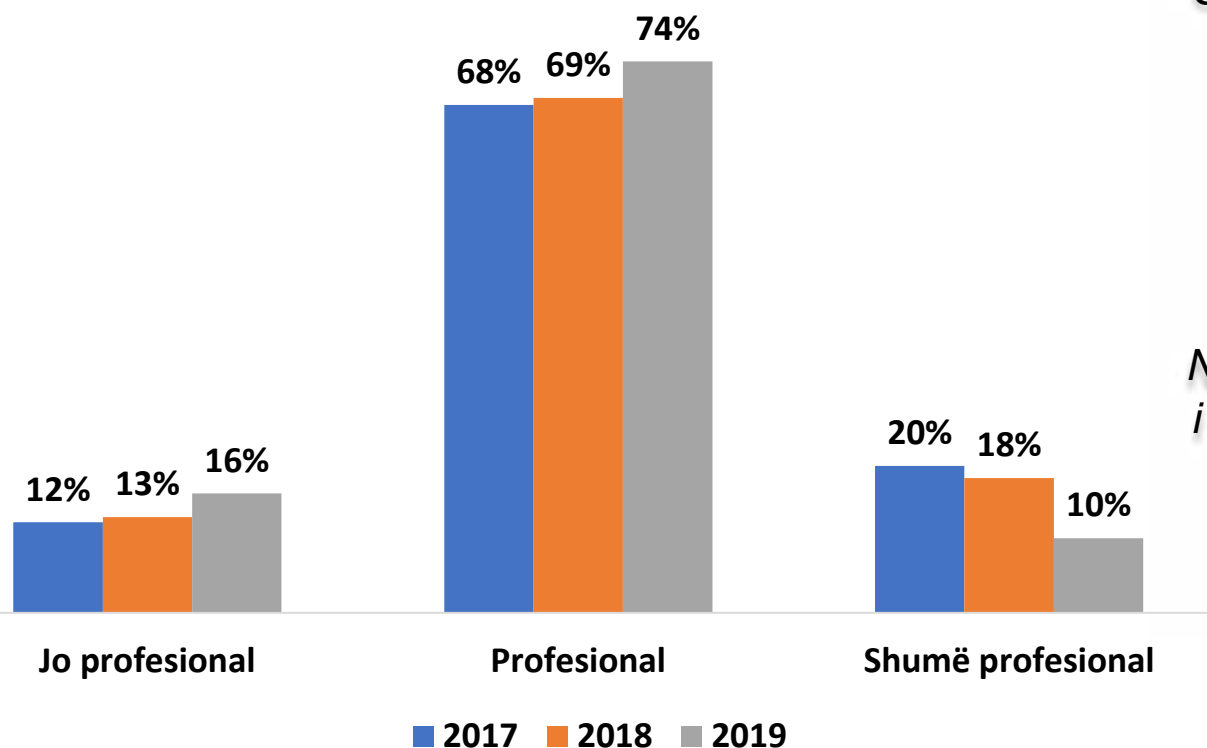

Profesionalizmi i inspektorëve

– Etika

Lutemi jepni vlerësimin tuaj për profesionalizmin e grupit të inspektorëve tatimorë që kanë inspektuar kompaninë tuaj – **etika**

Etika

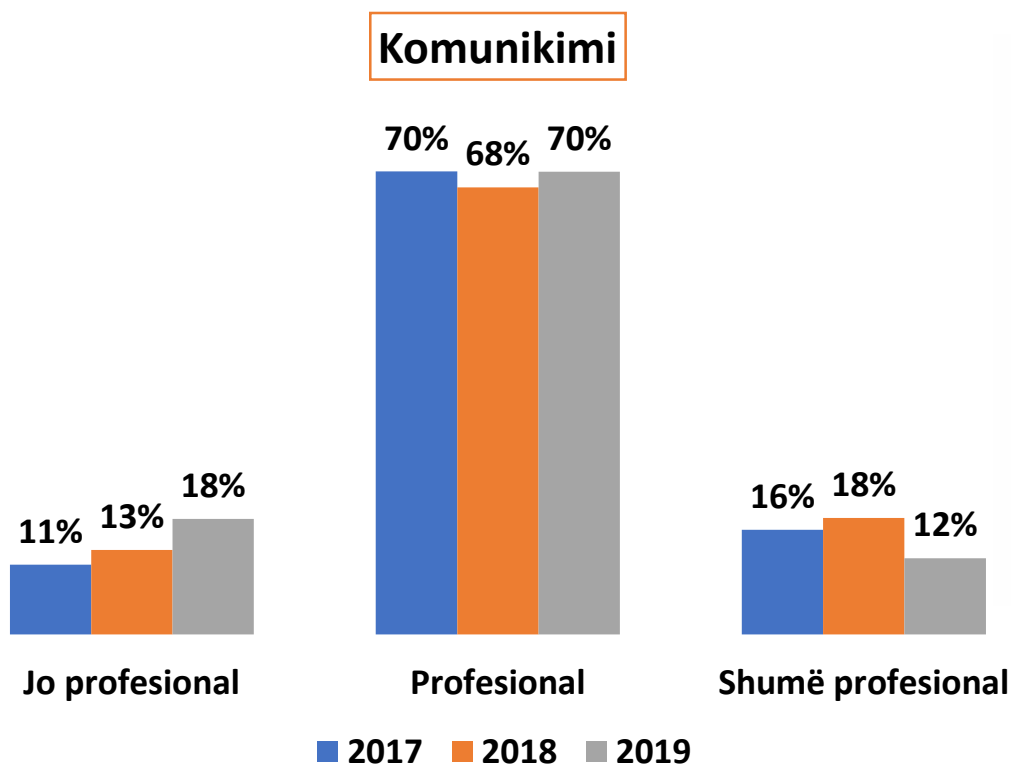

Gjatë vitit 2019 biznesi deklaroi **përmirësim të lehtë të sjelljes/etikës** së Inspektorëve në kategorinë **“professional”**, trend që vazhdon nga viti 2017

Ndërkohë është **ulur** perceptimi i biznesit në kategorinë **“shumë profesional”** të inspektorëve një trend që vazhdon nga viti 2017

Profesionalizmi i inspektorëve – Komunikimi

Lutemi jepni vlerësimin tuaj për profesionalizmin e grupit të inspektorëve tatimorë që kanë inspektuar kompaninë tuaj – **komunikimi**

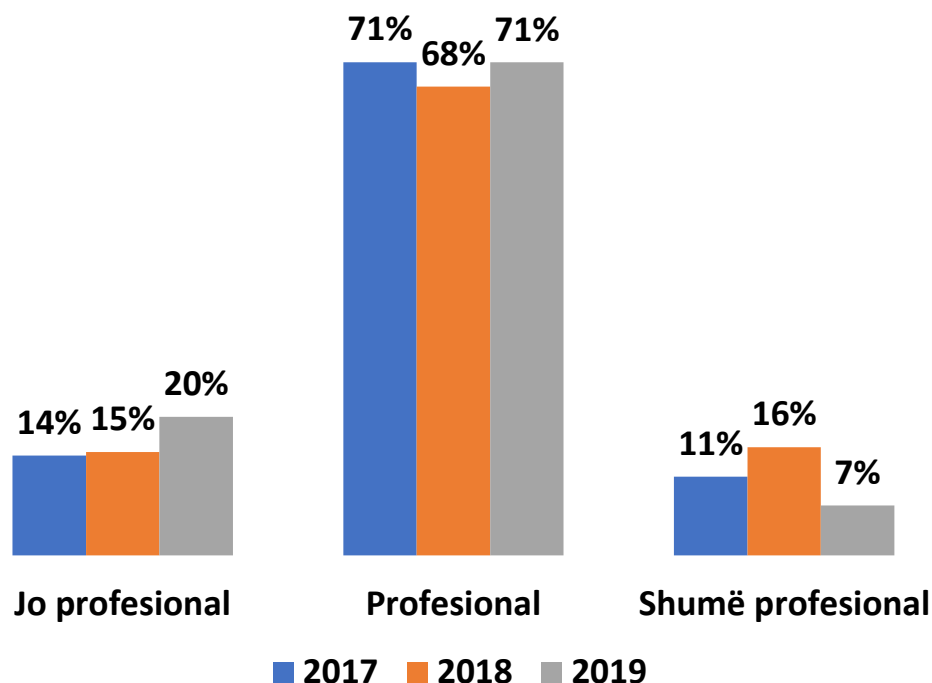
Gjatë vitit 2019 biznesi deklaroi përmirësim të komunikimit të inspektorëve nga viti 2018 në kategorinë “professional”, por

ndërkohë është ulur perceptimi i biznesit në kategorinë “shumë profesional” të inspektorëve krahasuar me vitin 2018, madje është më e ulët edhe se perceptimi i vitit 2017

Profesionalizmi i inspektorëve – Kompetenca Profesionale

Lutemi jepni vlerësimin tuaj për profesionalizmin e grupit të inspektorëve tatimorë që kanë inspektuar kompaninë tuaj –
kompetencat profesionale

Kompetencat profesionale

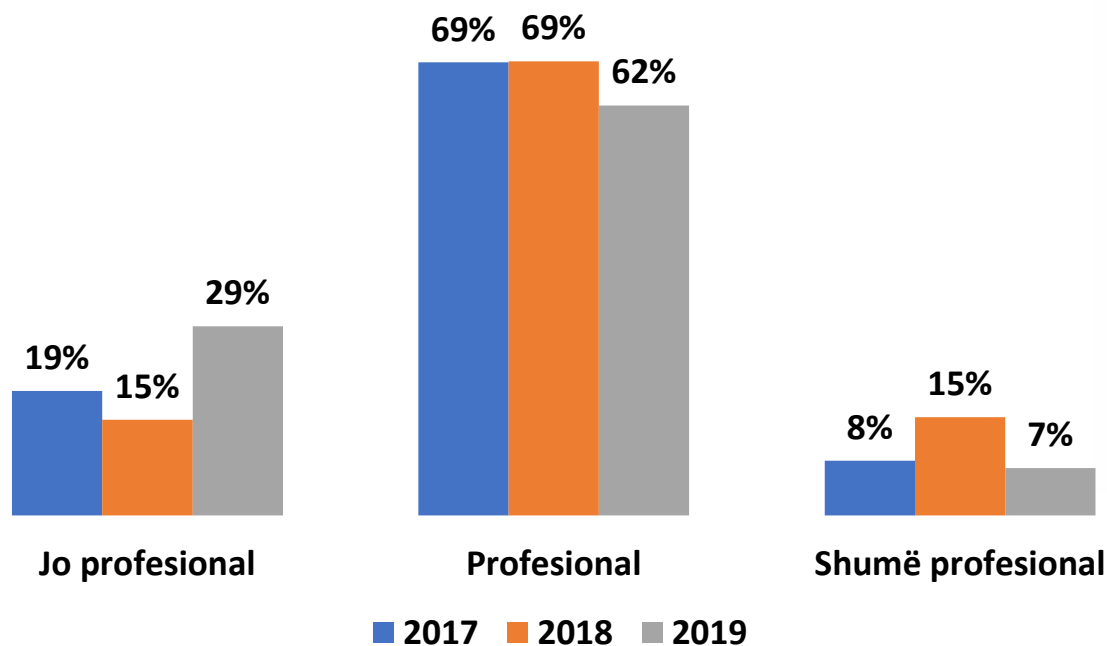
Gjatë vitit 2019 biznesi deklaroi përmirësim të lehtë të kompetencave profesionale të inspektorëve nga viti 2018 në kategorinë “professional”, por

ndërkohë është ulur perceptimi i biznesit në kategorinë “shumë profesional” të inspektorëve krahasuar me vitin 2018, madje është më e ulët edhe se perceptimi i vitit 2017

Profesionalizmi i inspektorëve – Logjistika

Lutemi jepni vlerësimin tuaj për profesionalizmin e grupit të inspektorëve tatimorë që kanë inspektuar kompaninë tuaj – **mbështetja logjistike**

Mbështetja logjistike

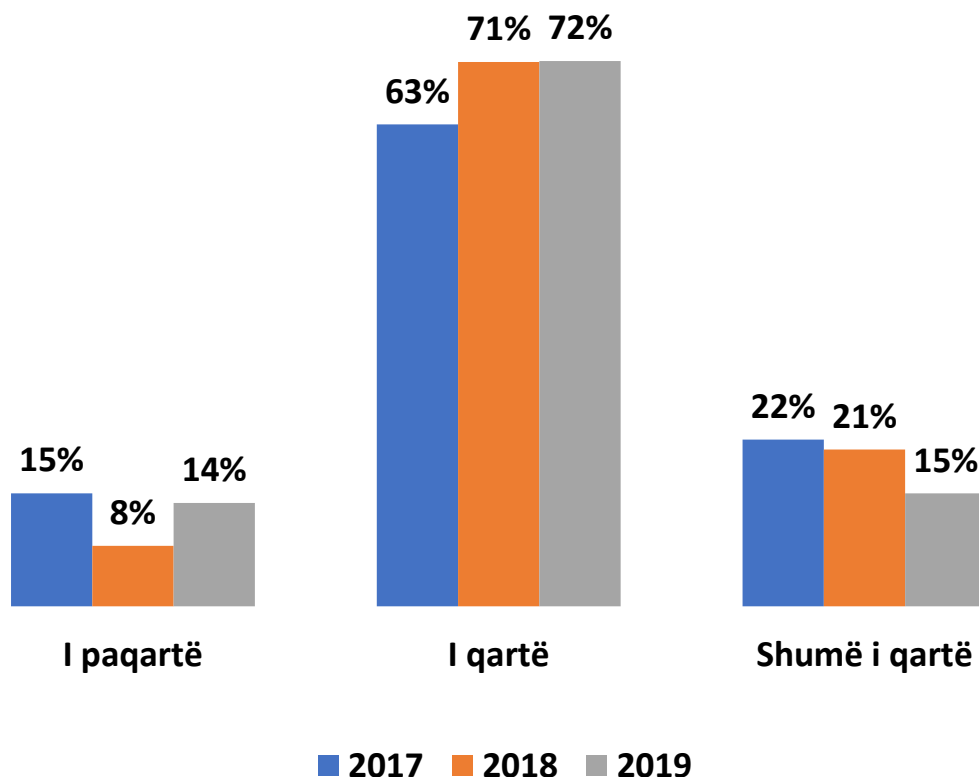

*Gjatë vitit 2019 biznesi deklaron **rënie të profesionalizmit të inspektorëve përsa l përket logjistikës në të dyja kategoritë ‘Profesional’ dhe ‘Shumë profesional’***

Qartësia e Raportit Tatimor - Përmbajtja

Lutemi vlerësoni qartësinë e Raportit të Kontrollit Tatimor të lëshuar pas një Kontrolli Tatimor – **përmbajtja e raportit**

Qartësia e Raportit Tatimor - Përmbajtja

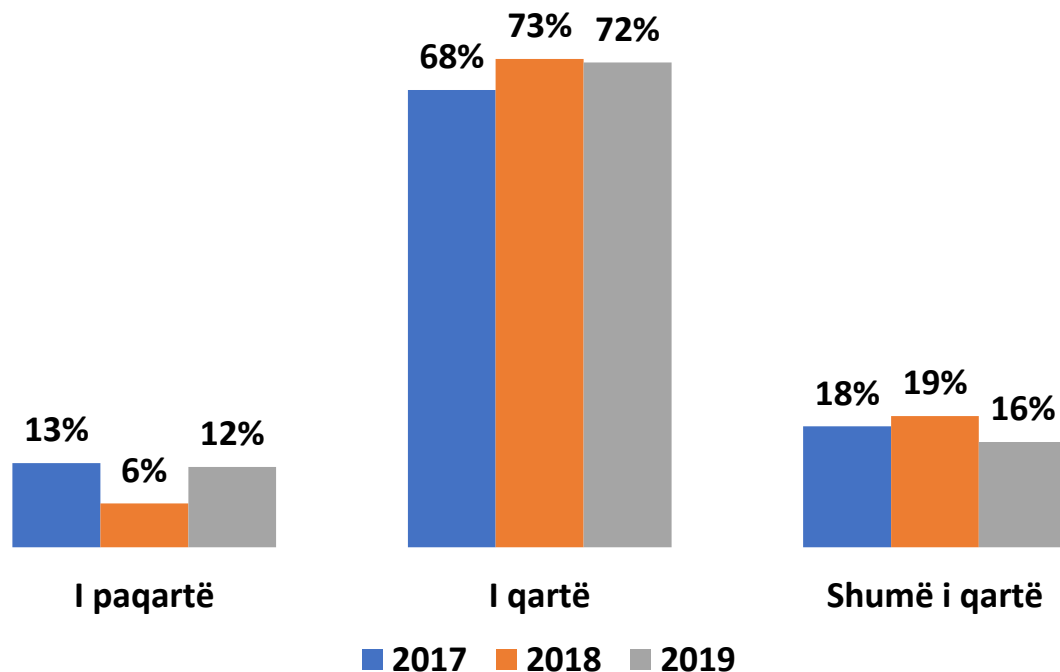
*Bazuar mbi perceptimet e biznesit, vlerësimi mbi përmbajtjen e raportit tatimor ka një **rritje të lehtë** krahasuar me një vit më parë në kategorinë “i qartë”*

*Ndërkohë është **ulur vlerësimi** në kategorinë “shumë i qartë”*

Qartësia e Raportit Tatimor - Formati

Lutemi vlerësoni qartësinë e Raportit të Kontrollit Tatimor të lëshuar pas një Kontrolli Tatimor - **formati i raportit**

Qartësia e Raportit Tatimor - Formati

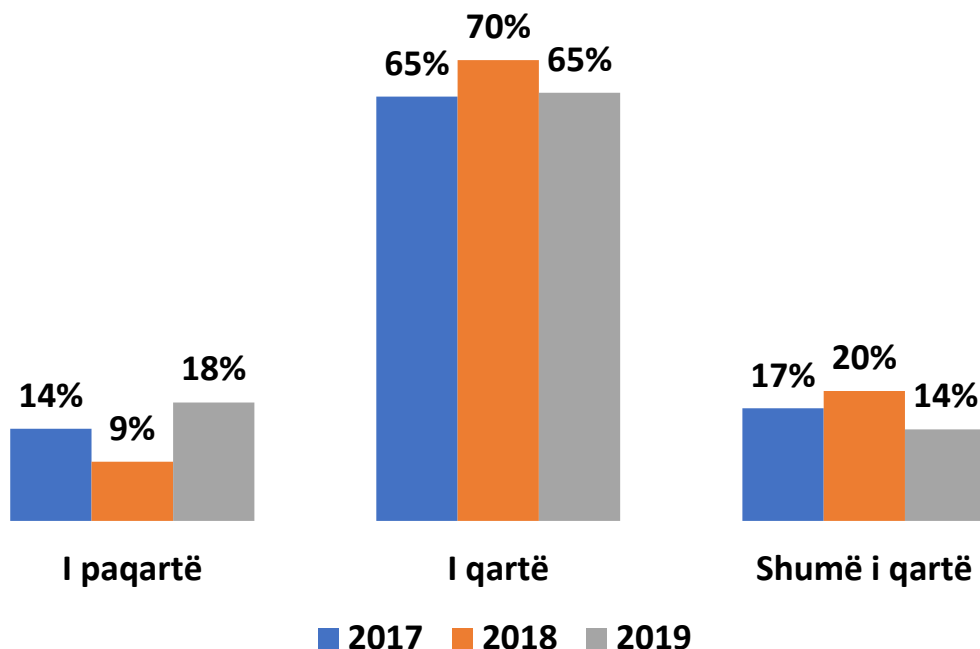
*Bazuar mbi perceptimet e biznesit vlerësimi mbi formatin e raportit tatimor ka një **ulje të lehtë** krahasuar me një vit më parë në kategorinë “i qartë”*

*Ndërkohë është **ulur edhe vlerësimi** në kategorinë “**shumë i qartë**”*

Qartësia e Raportit Tatimor - Referencat

Lutemi vlerësoni qartësinë e Raportit të Kontrollit Tatimor të lëshuar pas një Kontrolli Tatimor - **referencat**

Qartësia e raportit tatimor - Referencat

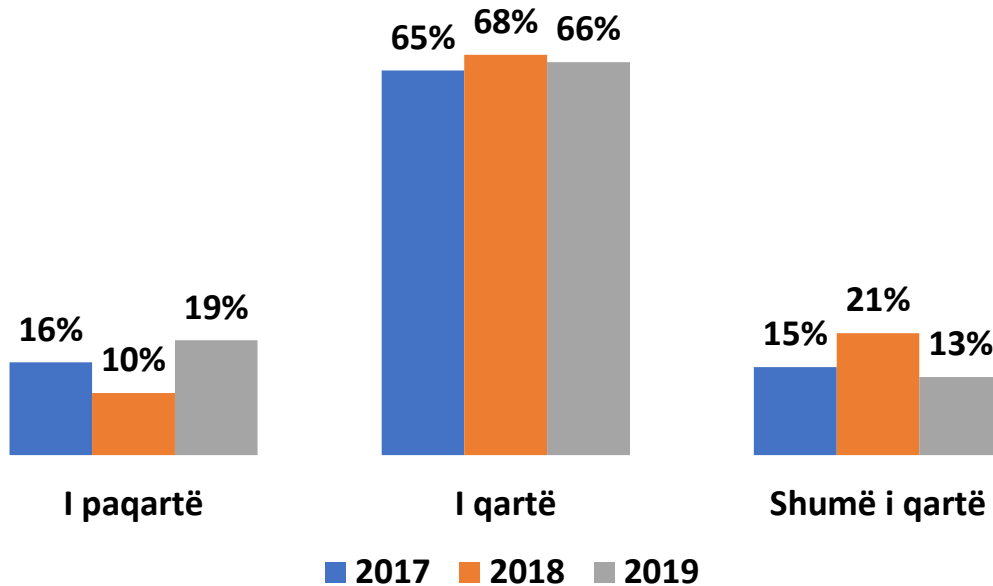
*Bazuar mbi perceptimet e biznesit vlerësimi mbi Referencat e Raportit Tatimor ka **ulje** krahasuar me një vit më parë në kategorinë “i qartë”*

*Ndërkohë është **ulur edhe vlerësimi** në kategorinë “**shumë i qartë**”*

Qartësia e Raportit Tatimor - Gjetjet

Lutemi vlerësoni qartësinë e Raportit të Kontrollit Tatimor të lëshuar pas një Kontrolli Tatimor – **gjetjet e raportit**

Qartësia e raportit tatimor - Gjetjet

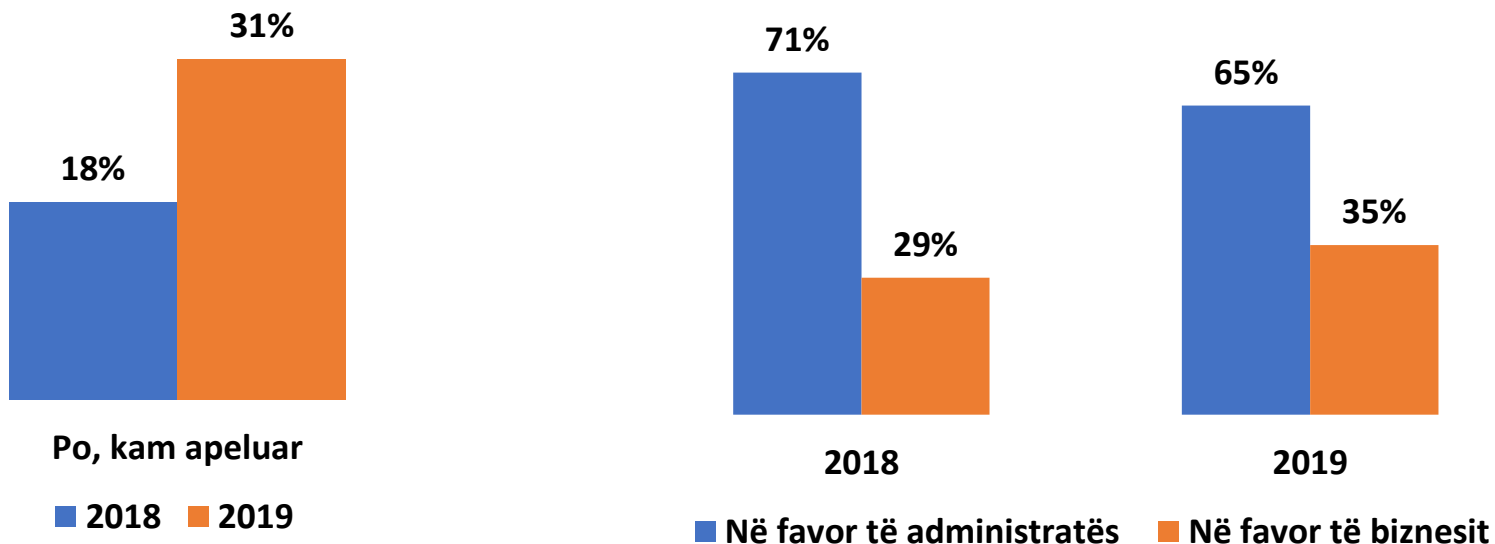

*Bazuar mbi perceptimet e biznesit vlerësimi mbi Gjetjet e Raportit Tatimor ka **ulje** krahasuar me një vit më parë në kategorinë “i qartë”*

*Ndërkohë është **ulur edhe vlerësimi** në kategorinë “shumë i qartë”*

Apelimet Tatimore

A keni apeluar ndonjë nga vendimet e kontrollit tatimor? Nëse po, vendimi i apelimt tatimor ka qënë në favor të administratës tatimore apo biznesit tuaj?

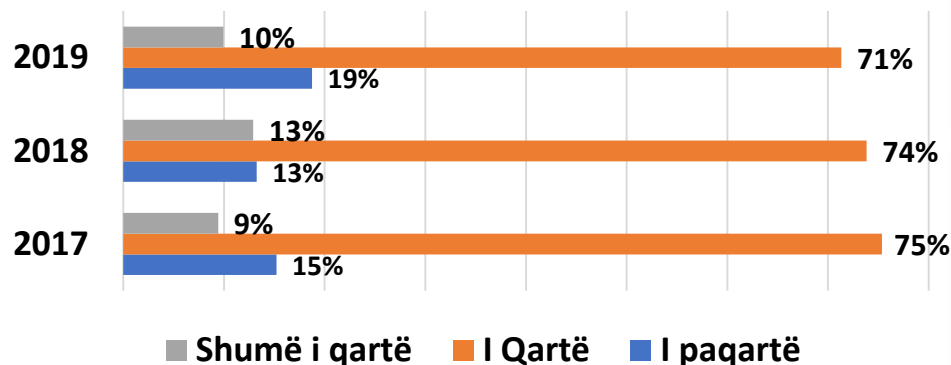

Biznesi - është rritur numri i apeliemeve tatimore nga viti në vit

- ndonëse percepton se vendimet e apeliemeve tatimore kanë qënë në favor të administratës tatimore në përqindjen më të lartë, por krahasuar me një vit më parë në një % më të ulët

Marrëdhëniet me Administratën Tatimore

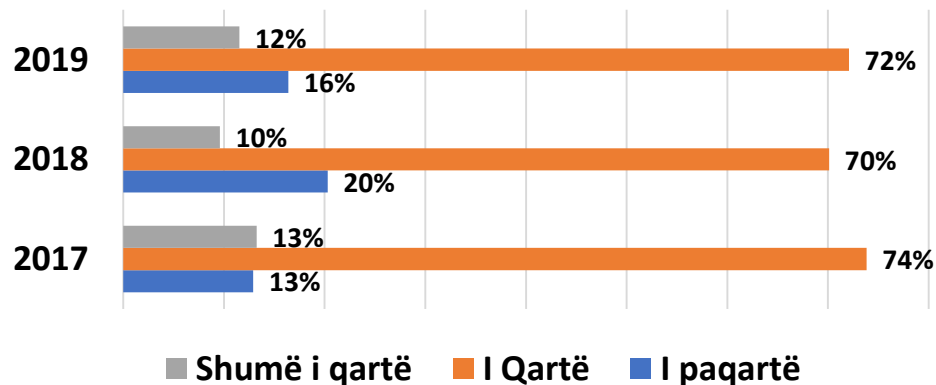
Si e vlerësoni ju qartësinë e informacionit të ofruar nga Administrata Tatimore në lidhje me kuadrin ligjor tatimor?

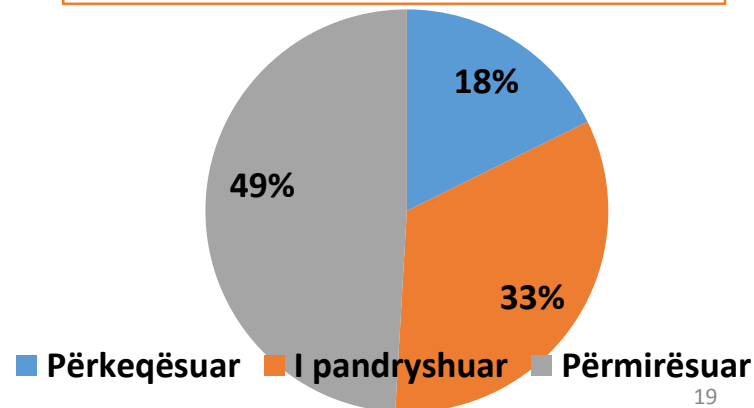
Bizneset pothuajse mbeten në të njëjtat nivele (2017-2019) në lidhje me qartësinë e legjislacionit tatimor, ndërkohë që vlerësojnë më mirë qartësinë në lidhje me procedurat administrative

49% e bizneseve mendojnë se Komunikimi me administratën tatimore është përmirësuar në dy vitet e fundit dhe vetëm 18% e tyre mendojnë se është përkeqësuar

Si e vlerësoni ju qartësinë e informacionit të ofruar nga Administrata Tatimore në lidhje me procedurat administrative tatimore?

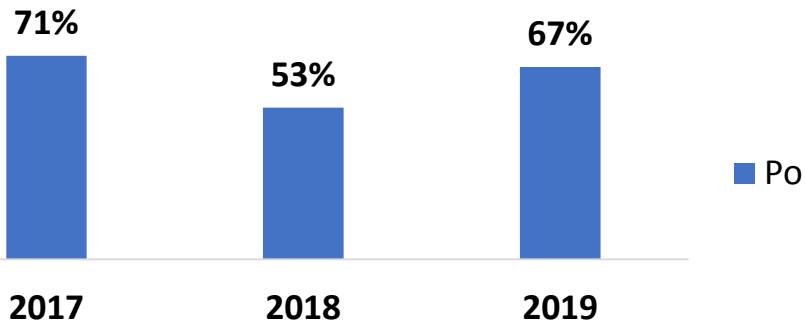

Si do ta vlerësonit ju ndryshimin e komunikimit të administratës tatimore në dy vitet e fundit?

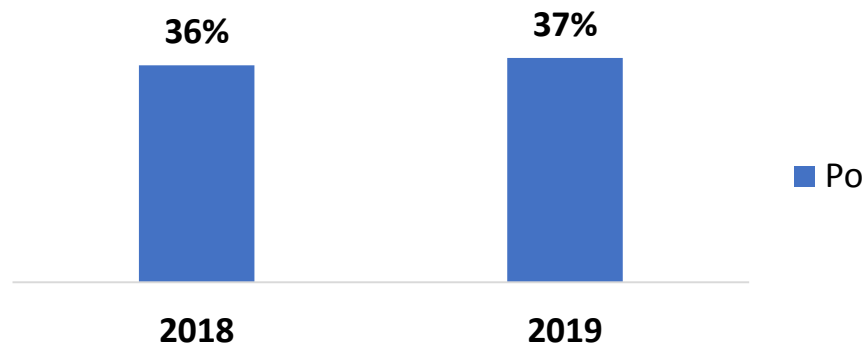

Marrëdhëniet me Administratën Tatimore

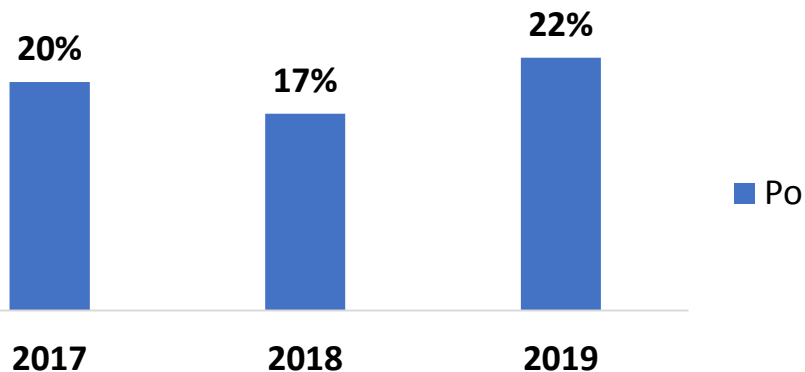
A jeni në dijeni të faktit se përzgjedhja e tatimpaguesve për t'u kontrolluar tashmë bëhet sipas sistemit bazuar në risk?

A keni ju si biznes informacion mbi sistemin e riskut?

A keni marrë pjesë në sesione trajnimi të ofruara gjatë viteve të fundit nga Administrata Tatimore mbi zbatimin e legjislacionit tatimor?

*Bizneset paraqiten më të informuar (në 2019) në lidhje me përzgjedhjen për kontroll në bazë të **riskut** më shumë se gjysma e tyre janë në dijeni të këtij fakti edhe pse **ngelet ende për tu përmirësuar**, sidomos mbi dijeninë e biznesit ndaj mënyrës së funksionimit të sistemit të riskut*

Raportohet rritje e sesioneve të trajnimit që bizneset kanë përfituar nga DPT

KONKLUZIONE

Tipologjia e Kontrolleve Tatimore ka lëvizur **nga** Kontroll i plotë tatimor **drejt** vizita fiskale dhe inspektime në terren **duke ardhur në ulje** edhe numri i bizneseve të kontrolluar më shumë se 1 herë në vit

Profesionalizmi i inspektorëve – vërehet **ritje në gjykimin “Profesional”** në tre element të vlerësuar **Etikë, Komunikimin, Kompetenca Profesionale** dhe vërehet **rënie në elementin e katërt, Mbështetja Llogjistike**

Qartësia e Raportit Tatimor – vërehet **ritje në gjykimin “i qartë”** në vetëm një nga elementët e vlerësuar, **Përmbajtja** dhe vërehet **rënie** në tre elementët e tjerë të vlerësuar, **Formati, Referencat dhe Gjetjet**

Marrëdhëniet me Administratën Tatimore – vlerësohet **përmirësim i komunikimit me administratën tatimore** në dy vitet e fundi, edhe pse ka **rënie vlerësimi mbi qartësinë e kuadrit ligjor** pavarësisht rritjes së trajnimeve nga administratë tatimore mbi legjislacionin fiskal

Bizneset kanë dijeni për përzgjedhjen e tyre me bazë risku, **por janë të painformuar mbi vetë sistemin e riskun.**

Albania
Investment
Council

Improving Transparency and Investment Climate

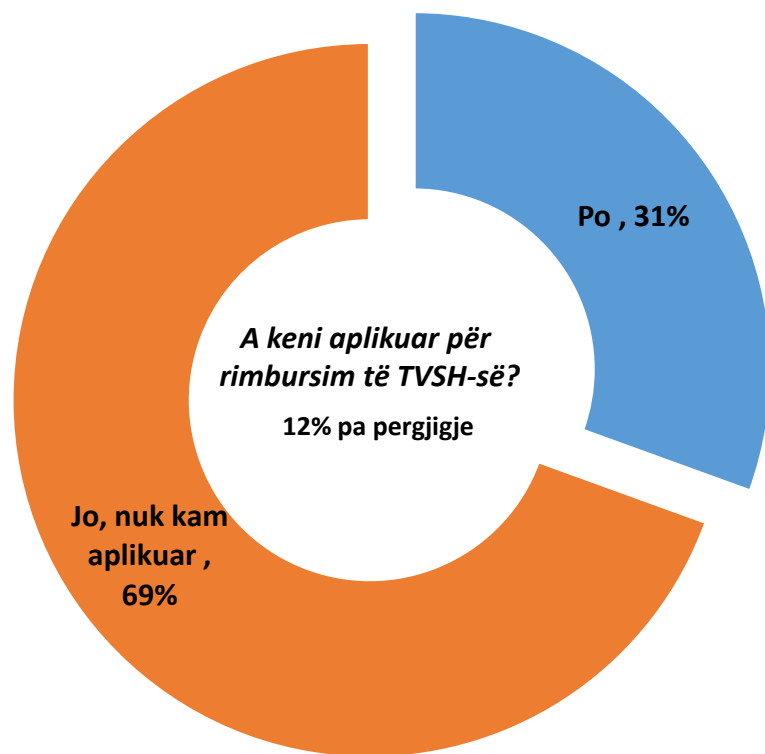
III. Rimbursimi i TVSH-së

Shënim: Të dhënat mbi TVSH e rimbursuar mbulojnë periudhën shtator t-1 – qershor t

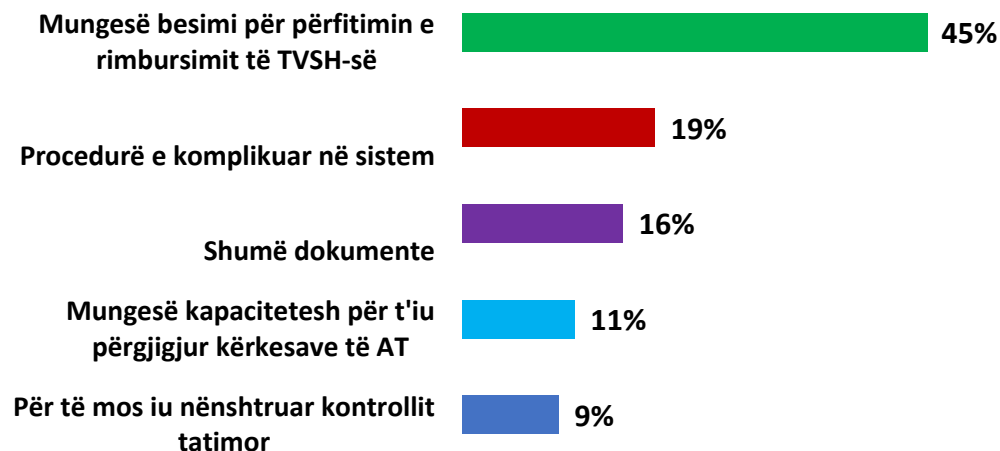
Rimbursimi TVSH – Profili

31% e kompanive që janë subjekt rimbursimi deklarojnë se kanë aplikuar për rimbursim të TVSH; nga të cilët 55% janë eksportues

*45% e bizneseve që nuk kanë aplikuar për rimbursim TVSH deklarojnë se arsyeja kryesore ka qënë **mungesë besimi për përfitimin e rimbursimit***

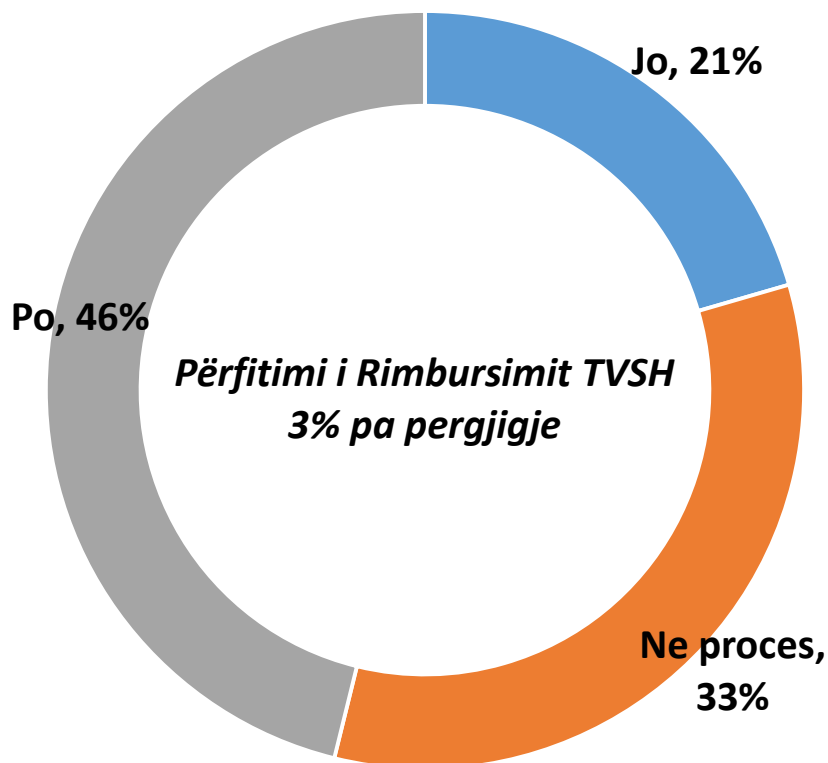

Arsyet e mos-aplikimit për rimbursim të TVSH, 2019

Rimbursimi i TVSH-së

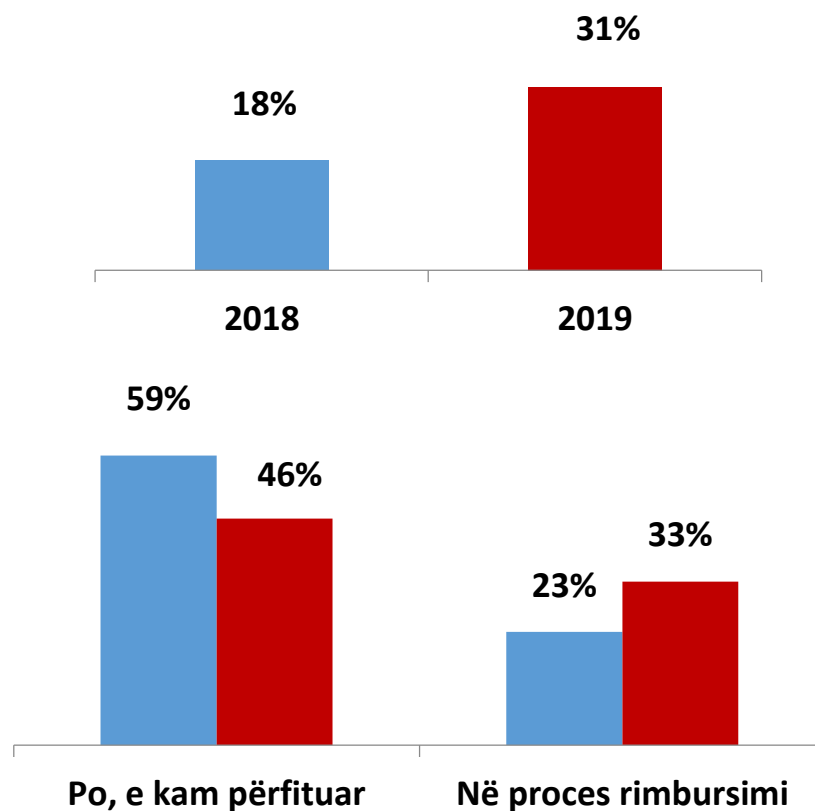
A keni përfituar rimbursimin e TVSH-së? (2019)

86% e përfituesve të TVSh rimbursuar janë eksportues (67% e të cilëve janë eks>70%)

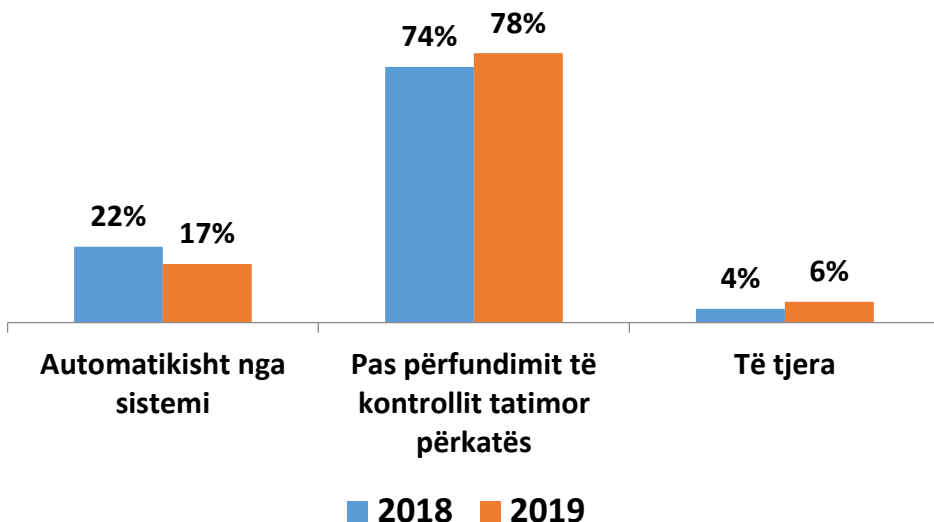
Janë **rritur** aplikimet për rimbursim TVSH nga një vit më parë, por ndërkohë është **ulur** përqindja e përfituesve të TVSH dhe është rritur numri i atyre aplikimeve që janë ende në proces

Po, kam aplikuar

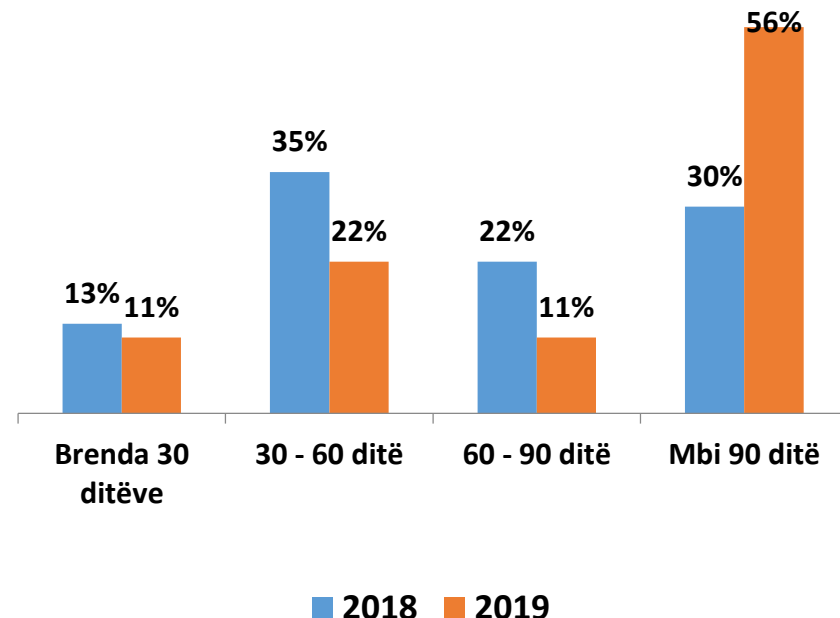

Rimbursimi i TVSH-së

Në 78% të rasteve të raportuara gjatë 2019, TVSH e rimbursuar përfitohet pas ushtrimit të kontrollit tatimor – e ngjashme situata edhe me një vit më parë

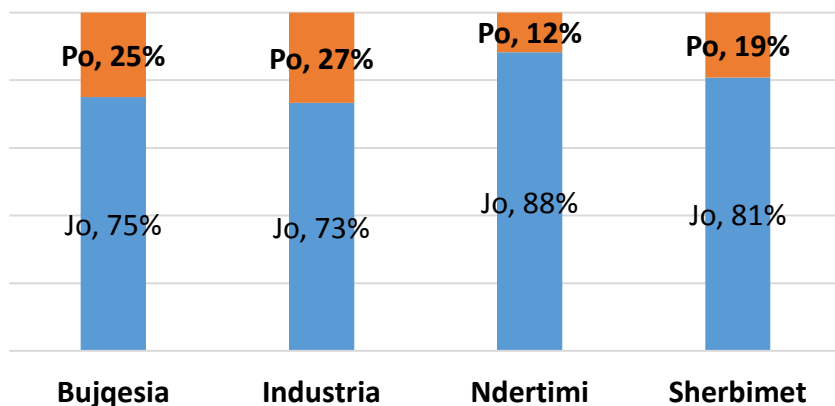
Ndërkohë gjatë vitit 2019 kemi rritje të ndjeshme të përfitimit të Rimbursimit në një afat kohor më të madh se 90 ditë

TVSH e rimbursuar përkundrejt investimeve (2019)

A ka ndikuar procesi i rimbursimit të TVSH-së në vendimin tuaj për të investuar?

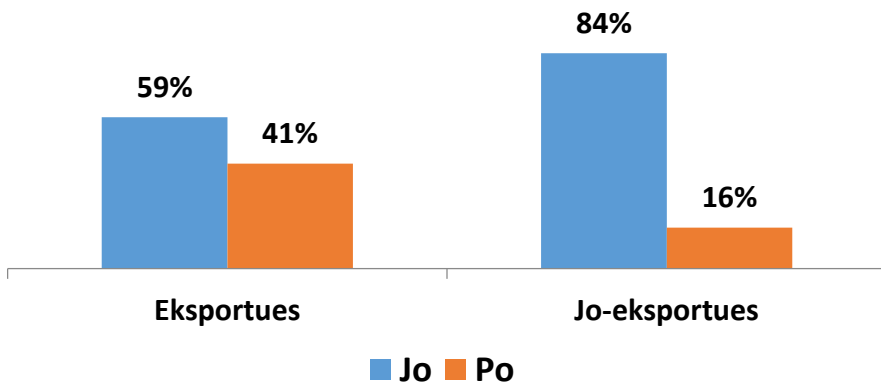
Sektorët - TVSH rimbursueshme vs. investime

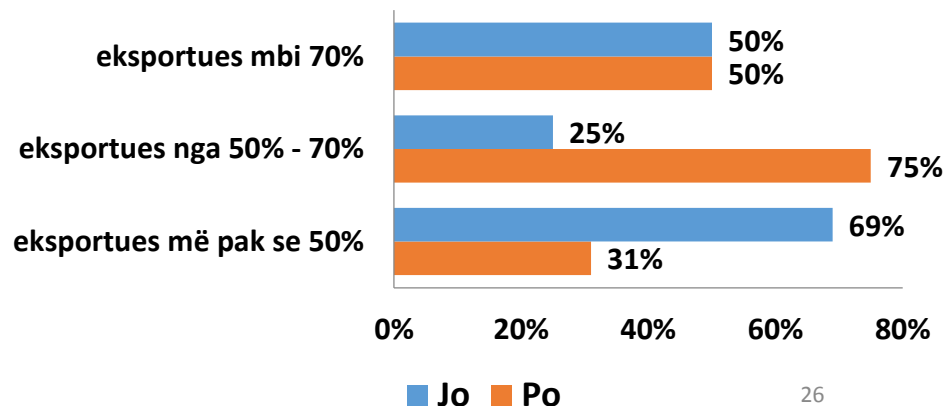
Vihet re se bizneset janë pak të ndjeshëm ndaj përfitimit ose jo të TVSH rimbursueshme kur vjen fjala për investime

Spektori i ndërtimit ka ndjeshmërinë më të ulët; ndërkohë Eksportuesit janë disi më të ndjeshëm

Eksportues vs. jo-eksportues

Eksportuesit, TVSH e rimbursueshme vs. investime

Konkluzione

Janë **rritur** kërkesat për aplikim të rimbursimit, por është **ulur** % e përfituesve të rimbursimit; për t'u theksuar është fakti i rritjes së % së përftuesve që janë **në proces**

Ndër **arsyet** kryesore të mos-aplikimit për rimbursim të TVSH-së janë sipas radhës: **mungesë besimi për përfitim (45%), procedurë e komplikuar në sistem (19%), dhe shumë dokumenta (16%)**

Rimbursimi TVSH-së **përftohet** në masën **78% pas ushtrimit të kontrollit tatimor**, e rritur si % krahasuar me një vit më parë;

Përgjithësisht, **pavarësisht sektorit të veprimtarisë së tyre, në masë më të madhe** bizneset deklarojnë se Rimbursimi i TVSH-së nuk ndikon vendimin e tyre për investim

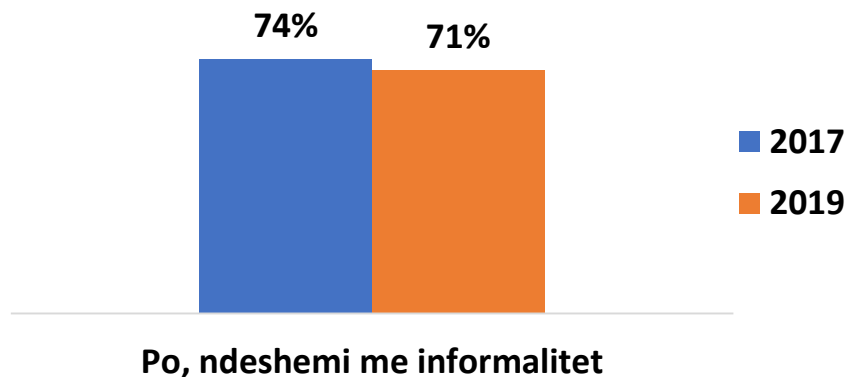
Albania
Investment
Council

Improving Transparency and Investment Climate

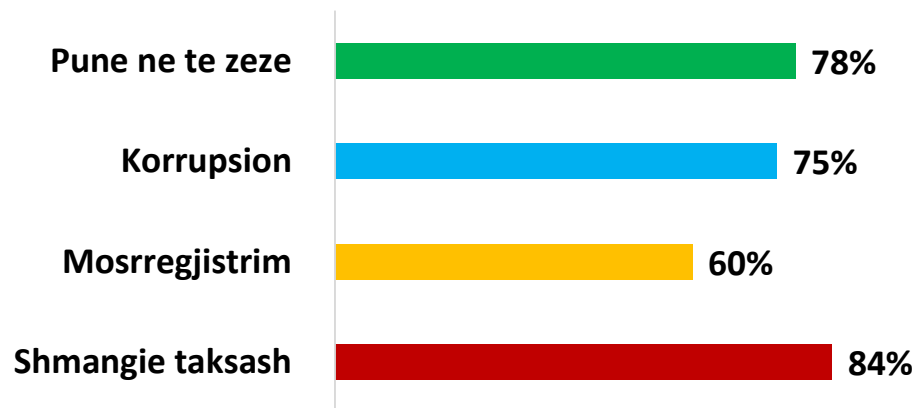
IV. Informaliteti

Informaliteti - Perceptimi i biznesit

A ndesheni me konkurrencë nga aktivitetet informale në sektorin ku operoni?

Perceptimi i biznesit mbi natyrën e informaliteti (2019)

*Krahasuar me dy vjet më parë perceptimi i biznesit **mbi informalitetin ka rënë**, edhe pse një numër i konsiderueshëm biznesesh mendojnë se ndeshën me konkurrencë informale*

*Konfirmohet se **Shmangia e taksave dhe Puna në të zeza** janë dy format më të përhapura të informalitetit edhe për vitin 2019*

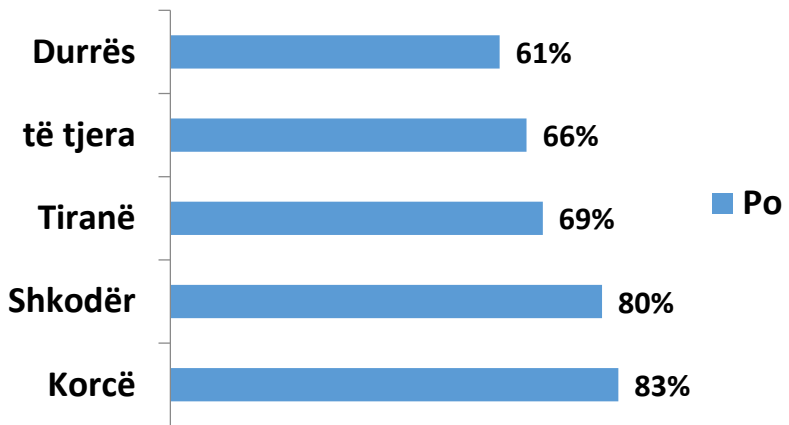
Profili i informalitetit - Anketa 2019

A ndesheni me konkurrencë nga aktivitetet informale në sektorin ku operoni?

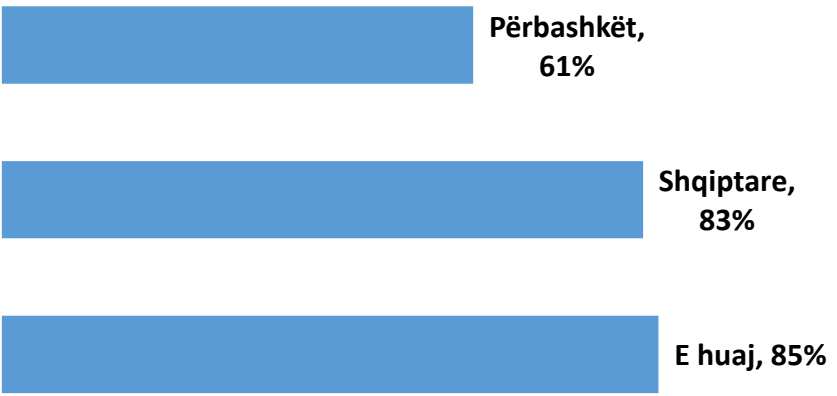
Perceptimi mbi informalitetin mbetet në nivelet me të larta për:

- Kompanite më të vjetra (moshë > 20 vjet) dhe kompanite e reja (<10 vjet)
- Kompanitë me pronësi të huaj dhe vendase
- Qytetet si Korca dhe Shkodra

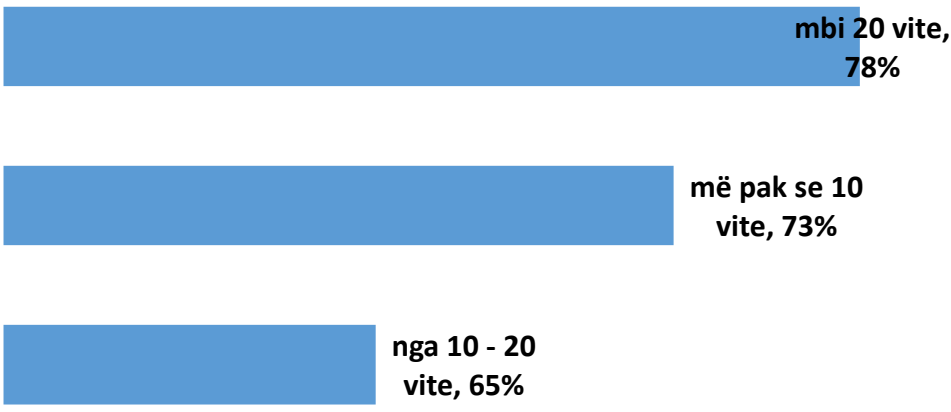
Informaliteti sipas qarkut

Informaliteti sipas pronësisë

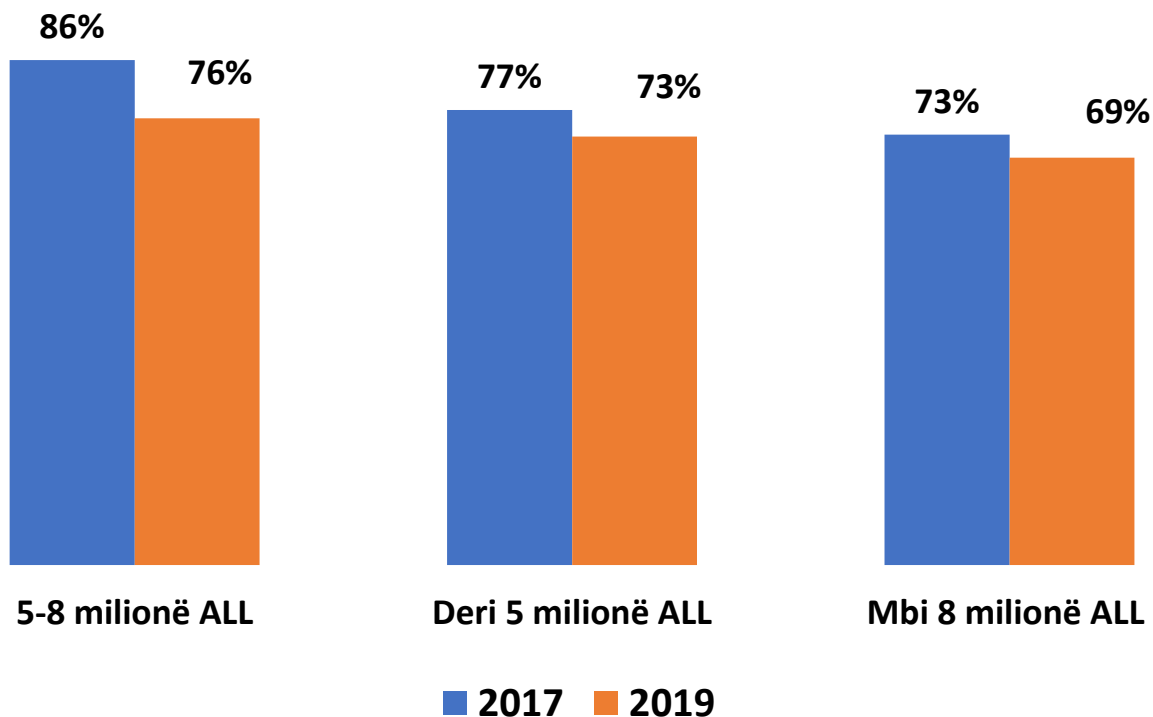

Informaliteti sipas vjetërsisë

Informalitetit sipas madhësisë së Biznesit

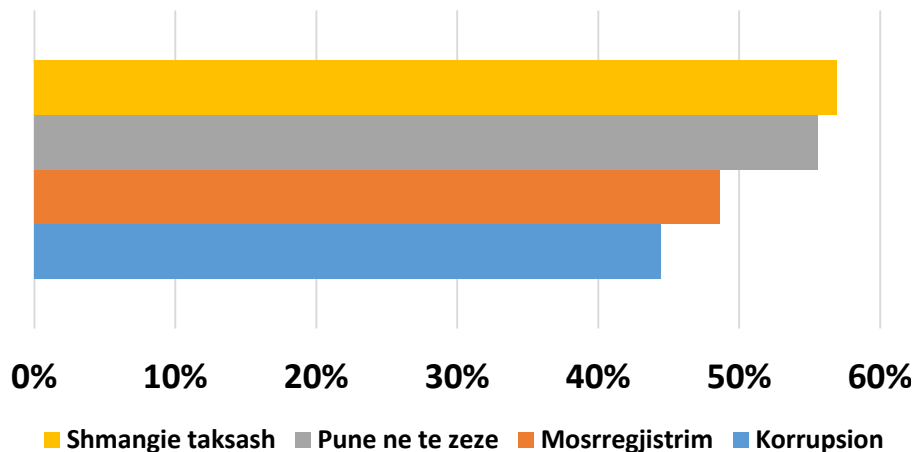
Informaliteti sipas xhiros vjetore

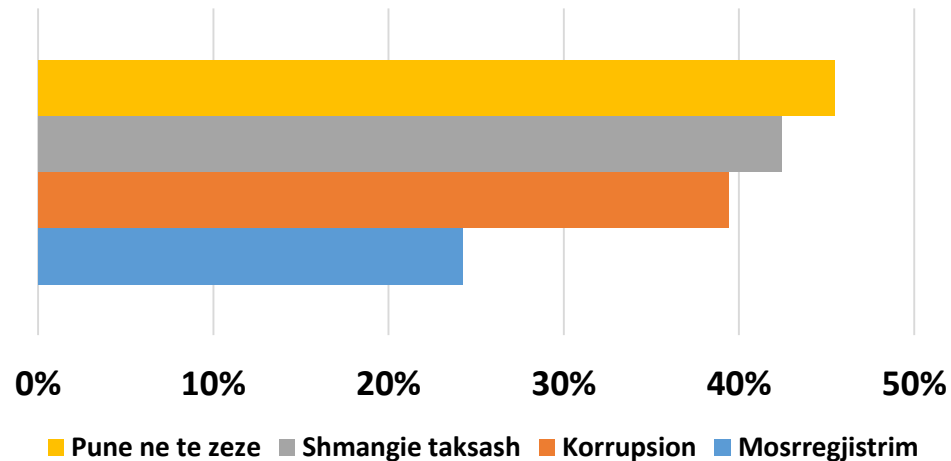
Kemi një lloj konfirmimi apo trend se për periudhën 2017- 2019, biznesi me xhiro nga 5-8 milionë ALL ka përgjithësisht një perceptim më të lartë mbi informalitetin, ndërsa biznesi me xhiro mbi 8 milionë ALL ka përgjithësisht perceptimin më të ulët

Natyra e informalitetit sipas madhësisë së biznesit (2019)

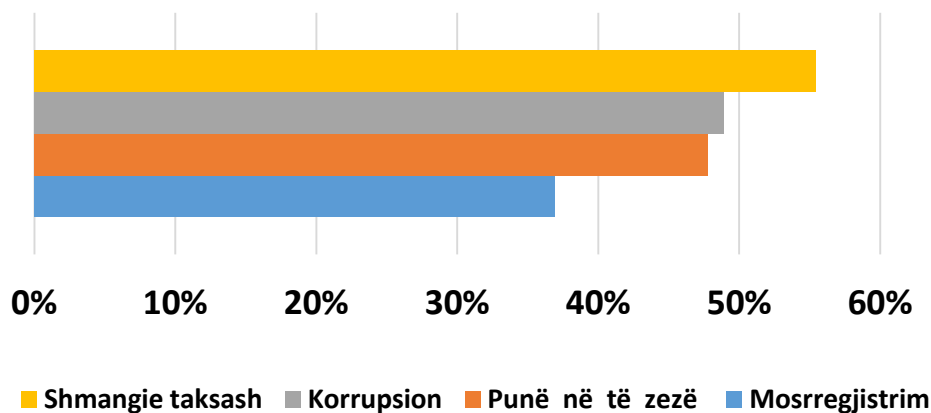
Perceptimi biznesit deri 5 mln

Perceptimi biznesit nga 5 deri 8 mln

Perceptimi biznesit mbi 8 mln

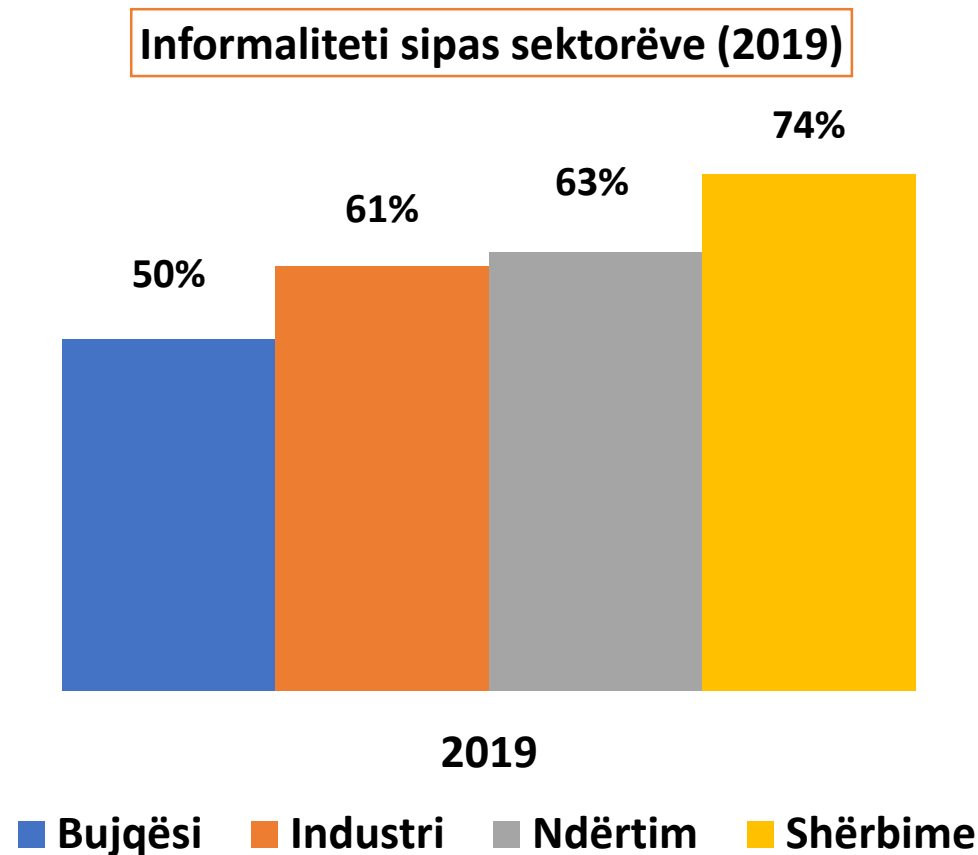

***Biznesi me xhiro deri 8 mln** mendon se natyra e informalitetit lidhet përgjithësisht me shmangie taksash dhe puna në të zezë, i njëjti trend në vite*

*Për **biznesin me xhiro mbi 8 mln** natyra e informalitetit lidhet me shmangien e taksave dhe korrupsionin - Perceptim i njëjtë me vitin e kaluar*

Informaliteti sipas sektorëve (2019)

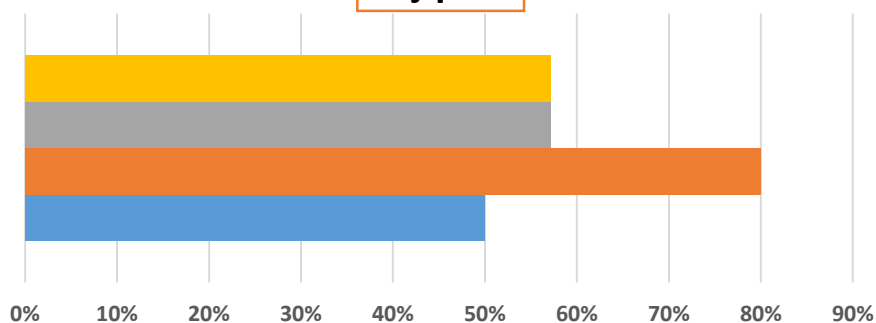
Sipas perceptimit të biznesit, sektori i shërbimeve ka informalitetin më të lartë i ndjekur nga sektori i ndërtimit

Natyra e informalitetit sipas sektorëve (2019)

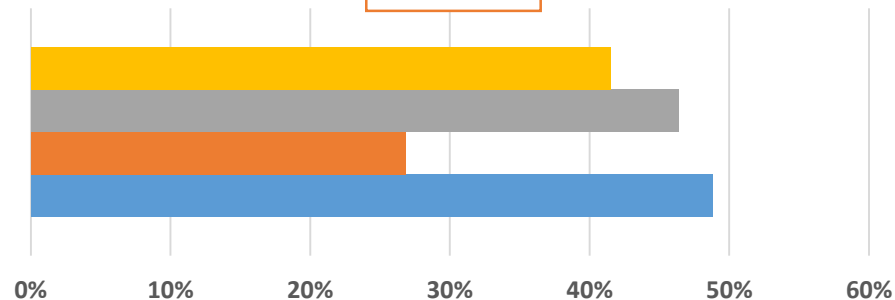
Bujqësia ndryshe nga sektorët e tjerë ka informalitet të natyrës së mosrregjistrimit. Sektorët e tjerë e konsiderojnë informalitetin të natyrës së shmangies së detyrimeve tatimore.

Bujqësia

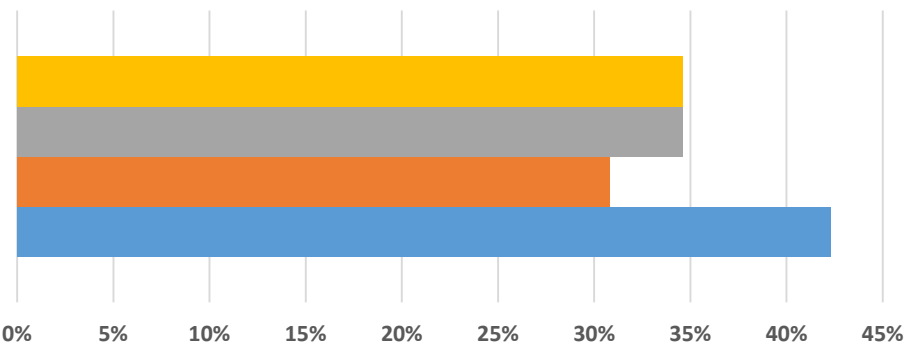
■ Pune ne te zeze ■ Korrupsion ■ Mosrregjistrim ■ Shmangie taksash

Industria

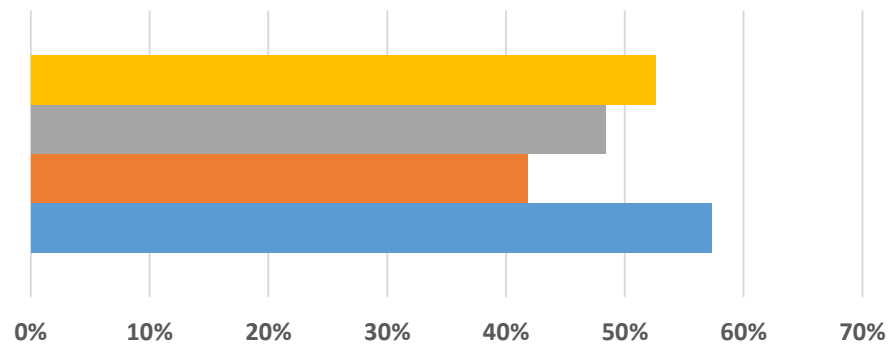
■ Pune ne te zeze ■ Korrupsion ■ Mosrregjistrim ■ Shmangie taksash

Ndërtimi

■ Pune ne te zeze ■ Korrupsion ■ Mosrregjistrim ■ Shmangie taksash

Shërbimet

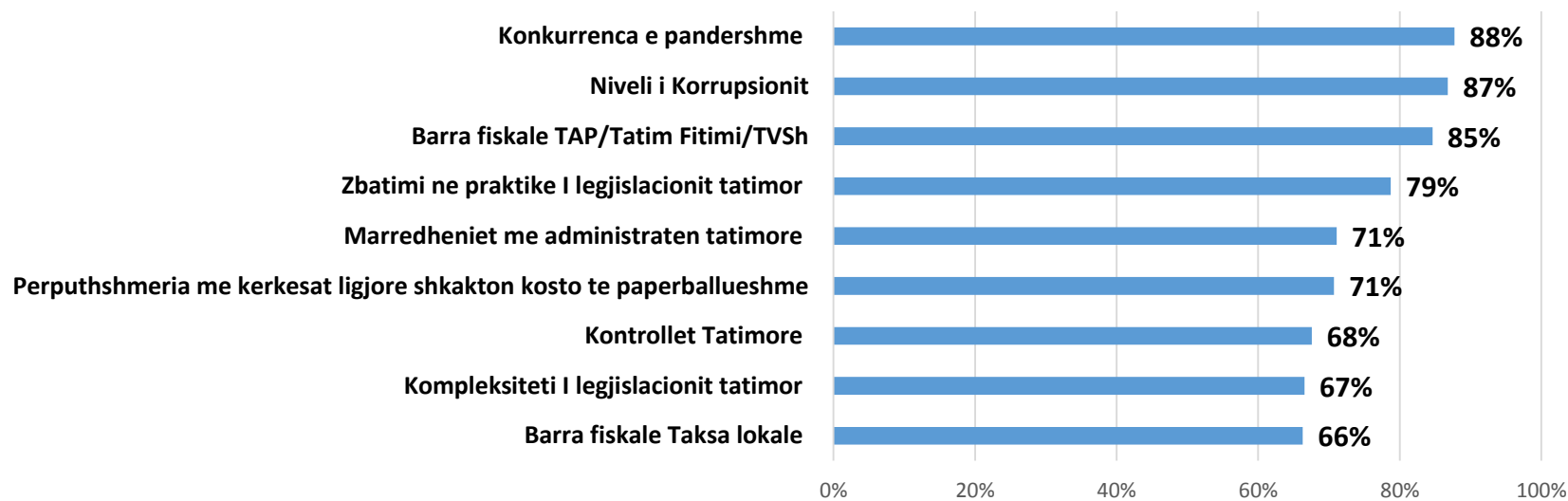
■ Pune ne te zeze ■ Korrupsion ■ Mosrregjistrim ■ Shmangie taksash

Faktori më i rëndësishëm që nxit informalitetin

Korrupsioni, konkurrenca e pandershme dhe barra fiskale në nivel qendror janë faktorët kryesorë që nxisin informalitetin sipas perceptimit të biznesit edhe gjatë vitit 2019

Kompleksiteti i legjislacionit tatimor dhe taksat lokale janë faktorët më pak të rëndësishëm gjatë vitit 2019

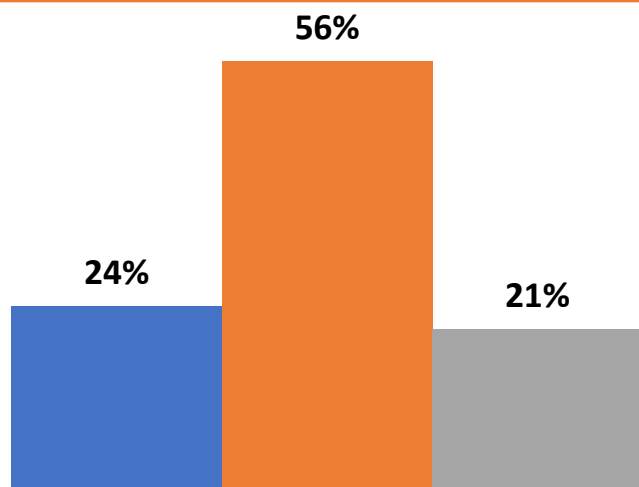
Renditja sipas rëndësisë mbi informalitetin (2019)

Ekzistenca e Strategjive të Formalizimit

Përgjithësisht, vihet re përpjekje e biznesit për formalizim, qoftë në nivel individual, por edhe në nivel sektori, përqindje që ka ardhur në rritje

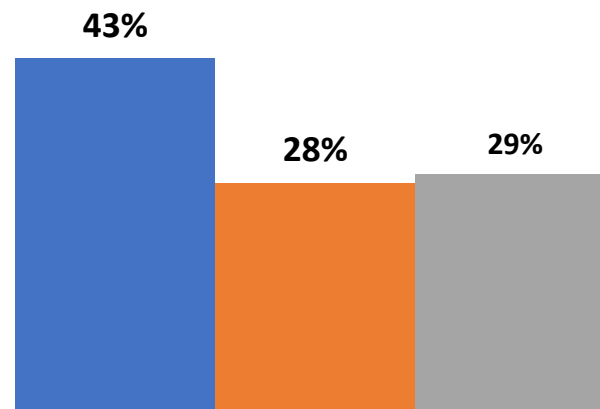
Nëse ka një shkallë informaliteti në biznesin tuaj a keni strategji për ta formalizuar atë?

2019

- Jo, nuk kam strategji formalizimi
- Nuk kam informalitet
- Po, kam strategji formalizimi

Nëse ka një shkallë informalitet në sektorin tuaj a keni strategji në nivel sektori për ta formalizuar atë?

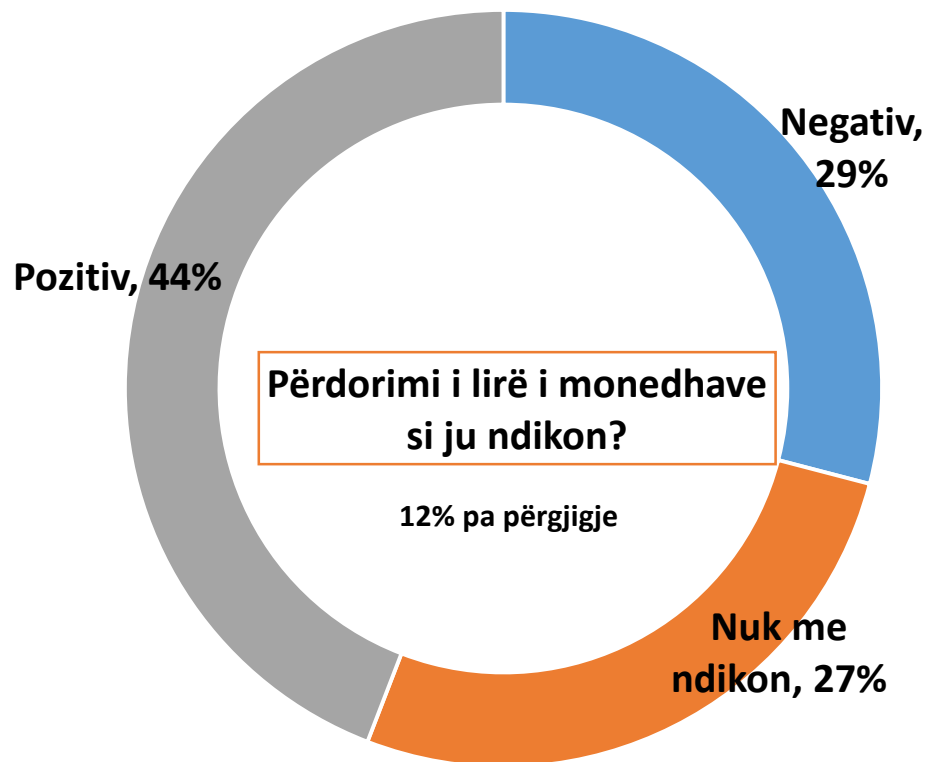

2019

- Jo, nuk është diskutuar asnjëherë
- Nuk ka informalitet
- Po, kemi diskutuar mes përfaqësuesve të sektorit

Përdorimi i lirë i monedhave

Si e vlerësoni përdorimin e lirë të monedhave të huaja në shkëmbimet tregtare brenda vendit, përveç lekut?

Në përgjithësi bizneset e konsiderojnë si pozitive përdorimin e lirë të monedhave...

Konkluzione

Perceptimi mbi ekzistencën e konkurrencës informale vazhdon të jetë në nivele të larta.

*Perceptimin më të lartë të informalitetit e kanë kompanitë me **pronësi të huaj**, kompanitë me **mbi 20 vjet në treg**, kompanitë me **xhiro 5-8 milionë** dhe **sektori i shërbimeve**.*

*Korrupsioni, konkurrenca e pandershme dhe barra fiskale në nivel qendror janë **faktorët kryesorë që nxisin informalitetin** sipas perceptimit të biznesit edhe gjatë vitit 2019; ndërsa **kompleksiteti i legjislacionit tatimor dhe taksat lokale** janë **faktorët më pak të rëndësishëm** gjatë vitit 2019*

*Natyra e informalitetit, sipas shkallës së rëndësisë është **shmangie taksash, puna në të zezë, korrupsion, mosregjistrim***

***Bujqësia** ka informalitet të natyrës së **mosregjistrimit** ndërsa **sektorët e tjerë** e konsiderojnë informalitetin të natyrës së **shmangies së detyrimeve tatimore**.*

*Biznesi me xhiro **deri 8 mln** mendon se natyra e informalitetit lidhet përgjithësisht me **shmangie taksash dhe puna në të zezë**, i njëjti trend në vite.*

*Për biznesin me xhiro **mbi 8 mln** natyra e informalitetit lidhet me **shmangien e taksave dhe korrupsionin** - Perceptim i njëjtë me vitin e kaluar*